הזורק פרק אחד עשר שבת

אלא אם כן עשו לה מחיצה גבוה י' **טפחים**. אלבל פסין לא מהני אלא בנאר מים חיים או בור הרביס כדתנן בפרק עושין פסין (עירובין דף כב:) אבל בור היחיד עושין לו מחילה כו' ולווקא עמוק י' ורוחב ארבע דהוי רה"י אבל פחות מיכן דהוי כרמלית לא אלא אם כן עשו לה מחיצה גבוה י' טפחים ואין שותין הימנה בשבת אא"כ הכניס לה ראשו ורובו ובור וחוליתה מצטרפין לעשר' בעא מיניה רב מרדכי [6]מרבא עמוד ברה"ר גבוה י' ורחב ד' [8]וזרק ונח על גביו מהו מי אמרינן הרי עקירה באיסור הרי הנחה באיסור או דילמא כיון דממקום פטור קאתיא לא א"ל מתניתין היא אתא שייליה לרב יוסף א"ל מתניתין היא אתא שייליה לאביי א"ל מתני' היא אמר להו [3]כולכו ברוקא דהדדי תפיתו א"ל ואת לא תסברא והתנן הנוטל מהן [4] ונותן על גבן חייב א"ל דילמא מתני' במחט מחט נמי א"א דלא מדליא פורתא דאית ליה מורשא א"נ דרמיא בחריצה אמר רב מישא בעי רבי יוחנן כותל ברה"ר גבוה י' ואינו רחב ארבע ומוקף לכרמלית ועשאו רה"י וזרק ונח על גביו מהו מי אמרינן כיון דאינו רחב ד' מקום פטור הוא או דילמא כיון דעשאו רה"י כמאן דמלי דמיא אמר עולא [1]קל וחומר לאחרים עושה מחיצה לעצמו לא כ"ש איתמר נמי א"ר חייא בר אשי אמר רב וכן א"ר יצחק א"ר יוחנן כותל ברה"ר גבוה י' ואינו רחב ארבע ומוקף לכרמלית ועשאו רה"י הזורק ונח על גביו חייב לאחרים עושה מחיצה לעצמו לא כ"ש בעי רבי יוחנן בור תשעה ועקר ממנו חוליא והשלימה לעשרה מהו עקירת חפץ ועשיית מחיצה בהדי הדדי קאתו ומיחייב או לא מיחייב [9]ואם תימצי לומר [2]כיון דלא הוי מחיצה עשרה מעיקרא לא מיחייב בור י' ונתן לתוכה חוליא ומיעטה מהו הנחת חפץ וסילוק מחיצה בהדי הדדי קאתו [3]מיחייב או [5]לא מיחייב תיפשוט ליה מדידיה דתנן [7]הזורק ארבע אמות בכותל למעלה מעשרה טפחים כזורק באויר למטה מעשרה כזורק בארץ והזורק בארץ ארבע אמות חייב [8]והוינן בה והא לא נח ואמר רבי יוחנן בדבילה שמינה שנינו ואמאי הא קא ממעט מארבע אמות התם לא מבטל ליה הכא מבטל ליה בעי רבא זרק דף ונח על גבי יתידות מהו מאי קמיבעיא ליה הנחת חפץ ועשיית מחיצה בהדי הדדי קאתו היינו דרבי יוחנן כי קמיבעיא ליה לרבא כגון דזרק דף וחפץ על גביו מאי כיון דבהדי הדדי קאתו [9]כהנחת חפץ ועשיית מחיצה דמי או דילמא כיון דלא אפשר דלא מידלא פורתא והדר נייח כעשיית מחיצה והנחת חפץ דמי תיקו [10]אמר רבא [11]פשיטא לי מים על גבי מים היינו הנחתן אגוז על גבי מים לאו קא ממעט מד' אמות [12] שמקום הדבילה נתבטלה מתורת רשות הרבים שבטל לכותל והרי הוא ככותל עב ולא הוי עוד על גביו רשות הרבים ואם זרק מחט או קוץ ד' אמות ונח על הדבילה או נתקע בתוכו היה פטור דהרי מקום הדבילה נתמעט מדין רשות הרבים ואפ"ה חייב הואיל ובתחילת הזריקה עד קודם הנחה היה שם רה"ר והנחה בהדבילה לא מבטל לה ודעתו לנוטלה לפיכך לא חייב. דפרקינן שאני התם דדבילה לא מבטל לה ודעתו לנוטלה לא מבטל לה ודעתו לנוטלה לפיכך לא חייב. ואקשינן עלייהו ודילמא מתניתין בדבר דק כמו מחט דאפשר למשקליה ולאחותיה בלא הגבהה. השיבו לו מחט נמי אי אפשר דלא מידלא פורתא. והני מילי דחזיות הן, ושניא הא שמעתא מדרב חסדא דיציאות השבת כדבעינן לפרושי לקמן. א"ר מיישא בעי ר' יוחנן כותל ברה"ר גבוה עשרה ואינו רחב ד' ומוקף [ל]כרמלית ועשאו רה"י וזרק ונח על גביו מהו. פי' כגון שהיה הכותל מחיצה בין רה"ר לכרמלית, ואח"כ בנה כותל בכרמלית שכנגדו ועשה הכרמלית ההיא רה"י, מי אמרינן הרי הכותל זה בחזקתו וכיון שאין בו רחב ד' מקום פטור הוא, או דלמא כיון שעשאו [רה"י] כמאן דמליא שאר ד"ט דמי. **ופשטינן** כשהיה כותל לכרמלית מקום פטור היה, והשתא דהוה ליה כותל רה"י כיון שנח עליו כמאן דנח ברה"י דמי, שאם זה הכותל הוא החמירו כל כך ומשמרי שפיר בספין. הרב פור"ת: **אן דילמא** כיון דממקום **פטור קא אתיא לא.** ומס תאמר ומאי קמיבעיא ליה תיפשוט מדתניא בפ"ק (דף ו.) המוליא מחנות לפלטיא דרך סטיו חייב[2] ואחד המושיט ואחד הזורק חייב ואמרינן[3] לעיל (דף לב.) המוליא משוי למעלה מעשרה חייב ומפרש הרב פור"ת דדוקא כשפסק כחו במקום פטור קמיבעיא ליה כגון שזרק למעלה מי' כנגד אויר רה"ר וירד האבן באלכסון ונחה על העמוד דירידה זו אינו מכחו הראשון אלא כח כחו היא וכיון דממקום פטור קא אתיא יש הפסק בין עקירה ראשונה להנחה אבל אם זרק ממש כנגד העמוד שלא הלכה באלכסון כלל אלא הלכה מכחו עד העמוד ולאי חייב[4] ודווקא בזורק מבעיא ליה כדפי' אבל מוליא ומכניס פשיטא ליה דחייב והא דמייתי ראיה מהנותן ע"ג חייב היינו משום דמשמע ליה דמיירי בכל ענין בין בזורק בין במושיט כדתניא בריש הזורק פטור והמושיט חייב והשתא לא דמי למוליא מחנות לפלטיא דרך סטיו דהתם מכחו בא לרה"ר: **ומוקף לכרמלית ועשאו רה"י.**

אומר ר"י דמשמע דדוקא מוקף לכרמלית דכיון דמוקף לכרמלית אין כ"כ סברא שיעשה רה"י מטעם דלאחריס עושה מחיצה[5] אבל מוקפת לרה"ר ועשאו רה"י פשיטא דלעצמו נמי מהני ומשום חורי רה"י ליכא לחיוביה כמו רמיא בחריצא דלעיל דלא ניחא תשמישתיה לבני רה"י כולי האי על הכותל[6]: **לאחרים עושה מחיצה כו'.** גבי חוליא דבור לא שייך למימר הכי ליחייב המשתמש מרה"ר על גבה כיון שאין החוליא עצמו גבוה ד' אמות ומוקף לכרמלית דאין לחייבו אלא בהנחה אבל אם אינו מוקף לכרמלית אלא לרה"ר אינו חייב אלא בהנחה דאין לחייבו אלא בהנחה דאין לחייבו אלא בהנחה **ואמאי** והא קא ממעט **מארבע אמות.** פירש בקונטרס דמשמע ליה דמיירי אפילו[7] בד' אמות מצומצמות[8] שעודי הדבילה ממעט מד' אמות[9] וקשה לר"י דבעינן זה אין נראה שיתחייב כיון שאינו בפנים כמו מוליא חצי קופה לרה"ר דאינו חייב עד שיוציאנה כולה לחוץ דאטו אם זרק אדם רומח וכל דבר אויר כל שהוא יתחייב כיון שראשו אחד יצא חוץ לד' אמות ואם בזורק ד' אמות הכי גמירי לה שיתחייב בכה"ג א"כ היכי פשיט מינה[10] ועוד דאמאי משמע ליה טפי בהאי דזרק ארבע אמות בכותל דהוי מצומצמות משאר ארבע אמות השנויות בכל הש"ס[11] ונראה לר"י דמיירי הכא בזרק חוץ לארבע אמות כמו בכל מקום והכי פריך והא קא ממעט מד' אמות[12] שמקום הדבילה נתבטלה מתורת רשות הרבים שבטל לכותל עב ולא הוי עוד על גביו רשות הרבים ואם זרק מחט או קוץ ד' אמות ונח על הדבילה או נתקע בתוכו היה פטור דהרי מקום הדבילה נתמעט מדין רשות הרבים ואפ"ה חייב הואיל ובתחילת הזריקה עד קודם הנחה היה שם רה"ר והנחה בהדבילה לא מבטל לה ודעתו לנוטלה לפיכך לא חייב. הכא נמי כיון שהניח בהדבילה הדד' אמות שבינו ובין הכותל אעפ"כ הוא חייב, הכא נמי כיון שהניח בהדבילה הדד' אמות שבינו ובין הכותל אעפ"כ הוא חייב. ואי אפשר הנותן והנושא שאין מגביה משהו ונמצא יוצא למעלה מעשרה ואחר יורד ונח בחוליא או לסלע, וכן הנוטל מעל גבו ומניח ברה"ר ואעפ"כ חייב. ואקשינן עלייהו ודילמא מתניתין בדבר דק כמו מחט דאפשר למשקליה ולאחותיה בלא הגבהה. השיבו לו מחט נמי אי אפשר דלא מידלא פורתא. והני מילי דחזיות הן, ושניא הא שמעתא מדרב חסדא דיציאות השבת כדבעינן לפרושי לקמן. א"ר מיישא בעי ר' יוחנן כותל ברה"ר גבוה עשרה ואינו רחב ד' ומוקף [ל]כרמלית ועשאו רה"י וזרק ונח על גביו מהו. פי' כגון שהיה הכותל מחיצה בין רה"ר לכרמלית, ואח"כ בנה כותל בכרמלית שכנגדו ועשה הכרמלית ההיא רה"י, מי אמרינן הרי הכותל זה בחזקתו וכיון שאין בו רחב ד' מקום פטור הוא, או דלמא כיון שעשאו [רה"י] כמאן דמליא שאר ד"ט דמי. **ופשטינן** כשהיה כותל לכרמלית מקום פטור היה, והשתא דהוה ליה כותל רה"י כיון שנח עליו כמאן דנח ברה"י דמי, שאם זה הכותל הוא מחיצה **י'.** שיהא הממלא עומד לפנים מן המחיצה וממלא: **ואין שותין הימנה.** לעמוד על שפתה ולשאוב בכלי ולהכניס ראשו לתוכה ולשתות כדתנן[1] לא יעמוד אדם ברה"ר ושתה ברה"י שמא ימשוך הכלי אלא: **אלא אם כן הכניס ראשו ורובו.** למקום שהוא שותה: **הרי עקירה באיסור.** מרה"ר: **הרי הנחה באיסור.** ברה"י: **ממקום פטור קאתיא.** שאי אפשר שלא הגביה תחילה למעלה מן העמוד שהוא מקום פטור שאינו אויר רה"ר ואויר רה"י נמי לא הוי דכי אמרינן רה"י עולה עד לרקיע ה"מ כנגד רה"י אבל האי מקמי דלימטי לאויר עמוד אגבהיה למעלה מעשרה: **מתניתין היא.** הנוטל מהן והנותן על גבן חייב: **ברוקא דהדדי תפיתו.** כולכם רוק אחד אתם רוקקים: **ואת לא תסברא.** דמתני' היא: **במחט.** דאינה גבוהה: **דאית לה.** לסלע מורשא גמור מי' וכיון דכולה גבוהה י' בר מהאיא מורשא ואיהו לא הוי מקום חשוב הוי ליה חורי רשות היחיד: **אי נמי דרמיא.** מחט בחריץ שבסלע שבראשו ולא נפל מלמעלה מי' אלא לתוך י': **מוקף לכרמלית.** בכותל זה הקיפו בקעה שהיתה כרמלית ועל ידו נעשית רה"י כגון שהוקף לדירה או לא הקיפו בו [2]אלא בית סאתים: **וזרק.** מרה"ר ונח על ראשו מהו: **או דילמא כיון.** דכותל זה עשאה לכרמלית זו רה"י: **כמאן דמלי דמיא.** והוי אצל ראשו כארעא סמיכתא כל החלל: **לאחריס.** כל החלל עשאו רה"י: **נעלמו לא כל שכן.** ראש הכותל: **ועקר ממנה חוליא.** והניחו ברה"ר מי מיחייב אע"ג דמקמי עקירה לאו רה"י הוה בשעת עקירה מיהא רה"י הוה: **וסילוק מחיצה.** בהנחה זו נסתלקה מחילת הבור שנתמעטה מעשרה מי מהני האי מיעוטא למפטריה או לא: **בדבילה שמינה.** שנדבקה בפני הכותל: **ואמאי.** מיחייב הא מתני' ד' אמות קתני ואפילו מצומצמות וכי נח בפני הכותל נתמעט הזריקה מד' אמות כדי מקום הדבילה וקתני חייב כיון דמעיקרא ד' אמות הוה: **הפס לא מיבטיל ליה.** דבילה הלכך לאו מיעוט הוא: **על גבי יתידות.** דקות שהיו גבוהות י' ואין רחבות ד' ודף זה רחב ד' עשאו רשות היחיד: **מהו.** להתחייב בזריקה זו: **וחפץ על גביו.** ואם תימצי לומר הוא אם תימצי לומר כר' יוחנן דהנחת חפץ ועשיית מחיצה בהדי הדדי לא מיחייב הכא ודאי אדף לא מיחייב מיהו אחפץ מהו לחיובי: **דלא אפשר דלא מידלי.** החפץ מעל הדף בשעת הנחת הדף והדר נייח: **כעשיית מחיצה.** בריש והדר החפץ דמי חייב דבשעת הנחתו כבר נעשה דף רה"י: **היינו הנחתן.** ואם נטל מקצתן והוליא הוה עקירה: לאו

עין משפט נר מצוה

טז א ב מיי' פי"ד מהל' שבת הלכה ג וכ' סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שמה סעיף ג:

יז ג מיי' שם הל' כ:

יח ד שם הלכה כא:

יט ה מיי' פי"ג מהל' שבת הלכה ד ופ"ח מהל' טומאת אוכלין הלכה ג:

מוסף תוספות

א. דוקא מחיצה גמורה. תוס' הרא"ש. **ב.** אלמא אע"ג דדרך מקום פטור קא אתיא מחייב. מי' הר"ן. **ג.** נמי. תוס' הרא"ש. **ד.** ורב מרדכי קא מיבעיא ליה הזורק על העמוד מספק אין לנו לחייבו חטאת אם הוא פטור בכח כחו. תוס' הרא"ש. **ה.** דלאו עשיית מחיצה גמורה היא. תוס' הרא"ש. דבלאו האי כותל נמי הוי שרי מדאורייתא [הוי"א] במילתא קמייתא קא. תוס' ר"ש. **ו.** ופשט עולא דלאחרים עושה מחיצה לעצמו לא כ"ש פי' הועיל נמי לכרמלית לחייב זורק מרשות הרבים לתוכה. תוס' ר"ש. **ז.** כגון שאדם הזורק הדבילה עומד. תוס' הרא"ש. **ח.** מן הכותל. תוס' הרא"ש. **ט.** לפי שכל הדבילה בתוך ארבע אמות. תוס' הרא"ש. **י.** שאין הזורק או המעביר ארבע אמות חייב אלא כשנח כולו חוץ לארבע אמות וליכא שום איגוד מיניה. מיט"ש. **יא.** דהנחת חפץ וסילוק מחיצה בהדי הדדי קא אתו דילמא הא דמחייבינן בזורק משום דהכי גמירי להו, אבל במקום דבעינן אויר עשרה ברשות היחיד הנחת חפץ וסילוק מחיצה לאו בהדי הדדי קא אתו. תוס' הרא"ש. **יב.** דאדרבה כי קתני זרק ארבע אמות בכותל ארבע שלמות כדיינו קאמר. מיט"ש. **יג.** שמיעט מקום הזריקה ד' אמות. תוס' הרא"ש. **יד.** הואיל והיה שם רשות הרבים עליו מתחילת הזריקה עד קודם הנחה. תוס' הרא"ש. **טו.** דלא אמרי' פי' תקרה יורד וסותם בד' מחיצות. רש"ש.

רבינו חננאל

בעא רב מרדכי מרבה, עמוד ברה"ר גבוה י' ורחב ד' זורק ונח על גביו מהו. בעיא זו עיקרה כי רה"ר תופסת עד עשרה. ומ' ולמעלה מקום פטור הוא. לפיכך אם הגביה אדם חפץ מרה"ר ולא הגביהו יותר מי' טפחים אלא לאלתר שהגיע לעשרה הניחו ע"ג העמוד חייב. אבל דקו למעלה מי' מעקם כשהוא ברה"ר ויש במחשבתו שאם יפול ינוח ברה"ר, אלא שבזריקתו יצא ברה"ר למקום פטור שהוא האויר ואח"כ חזר ונפל ונח ברה"ר, מי אמרינן הרי עקירה ברה"ר והנחה ברה"ר ואע"פ שבין עקירה והנחה נכנס למקום פטור, שהוא חייב. או דילמא כיון דממקום פטור הוא דקא אתיא פטור. **ופשטו** ליה רבה ורב יוסף ואביי מתניתין היא, הלא תראה חולית הבור והסלע שגבוהין י' ורחבין ד' מכוונין הנותן על גבן חייב וכן הנוטל מעל גבן חייב,

---

מסורת הש"ס

א) [ל"ל מרכיה], **ב)** נדה מב. ע"ש פרש"י], **ג)** כל"ל, **ד)** [לקמן ק. וש"נ], **ה)** [לעיל ז: וש"נ], **ו)** לעיל ה:, **ז)** [עירובין לט. לעיל יא.],

---

הגהות הב"ח

(א) גמ' הנוטל מהן והנותן על גבן:

גליון הש"ם

גמ' בעא מיניה רב מרדכי כו' וזרק ונח על גביו. ע' סוכה ד ע"ב תד"ה פחות מג': **שם** ואת"ל כיון דלא הוי מחיצה. ע' לעיל ח ע"א תד"ה רחבה שם: רש"י ד"ה מוקף לכרמלי' וכו' **אלא בית** סאתים. עיין לעיל ז ע"א וי"ע:

מוסף רש"י

כולכו ברוקא דהדדי תפיתו. כולכם שמעתם שמועה אחת, תפיתו לשון רוק, וחכיתו בכתובות (סה:) תוף שדי, (נדה מב.). **הזורק ארבע** אמות. בריה"ר ונדבק בכותל, כגון דבילה שמנה, כלמוקי לה לקמן (לעיל ז:). **בזורק באויר.** ופטור, דלא נח בכשות הרבים, דאין רה"ר למעלה מעשרה, ובריה"ר נמי לא נח, שאיט מקום מקורס שיהא רחבו ד', שהרי לא נח בראש הכותל אלא בפניו (לעיל צז: וכעי"ז לעיל ז:). **בזורק באויר.** ומייב, לאויר רה"ר משום מאמר הוי הנחה, ולא דמי לנח על דבר המקוים למטה מי', דהכוא תשיב למיהוי רשות חשוב לעצמו, או כרמלית או מקום פטור, ולא הוי הנחה ברה"ר (לעיל ז: וכעי"ז לעיל צז:). **והא לא נח.** וכי חזרה נפלה לתוך ד' אמות, דעל כרחך כשמדבר בכותל קופלת לאחוריה (לעיל ז:).

רבינו חננאל (המשך)

שעושה הכרמלית הזו רה"י כ"ש שיעשה הכותל ההוא רה"י. וכן אמר עולא ק"ו לאחרים נעשה מחיצה לעצמו לא כ"ש. וסלקא כהאי טעמא. **בעי** ר' יוחנן בור ברה"ר עמוקה ט' ועקר חוליא ממנו שיש בה טפח, ובעקירת החוליא נגמר הבור רה"י כדתניא חריץ עמוק עשרה ורחב ד' זו היא רה"י גמורה, והניח החוליא ההיא ברה"ר מאי, מי אמרינן עקירת חפץ ממקומו ועשיית מחיצה בהדי הדדי קא אתינן וחייב או לא. ופשיט אם תימצי לומר כיון דבשעת עקירה לאו מרה"י עקר ובעקירתו הוא דהוה רה"י לא מחייב. אבל זו הבעיא השנית אם הבור עמוק עשרה שהוא רה"י גמורה ועקר חוליא מרה"ר ונתנה לתוכה, ובנתינת החוליא לתוכו נתמעט הבור מעשרה, מי אמרינן כיון דבשעת התחלת הנחה רה"י גמורה הוא מיחייב, או דלמא כיון שבהנחת החוליא נסתלקה המחיצה ונתמעט הבור פטור(ה). ואקשינן והא לא נח, וא"ר יוחנן בדבילה שמינה שנו. הלא כיון שעמד ברחוק ד' אמות מצומצמות מן הכותל זורק בכותל דבילה שמינה ונדבקה בכותל, הרי מיעטה הדבילה הד' אמות שבינו ובין הכותל אעפ"כ הוא חייב, הכא נמי כיון שהניח

ה) נראה דחסר כאן בד' רבינו ול"ל ופשטו ליה מדיליה דתנן הזורק וכו' למטה מי' טפחים זורק בארץ.